

Türkiye dışında 45 ülke gezmiş biri olarak yeni gezilecek ülkeleri seçmek için TL karşısında az değer kaybetmiş ülkeleri bulmak istedik. Ancak çalışma öyle büyüdü ki ihracatçıya, ithalatçıya, gurbetçiye, turizmciye, erasmus öğrencilerine ve daha birçok vatandaşımıza yarayabilecek bir veri seti ortaya çıktı. Kıtalarla göre ayırıp dünyanın tüm para birimlerine karşı TL'nin performansını ve enflasyona göre satın alma gücünü herkesin kullanımına sunuyoruz. Yazıların içerisinde, dünyanın hemen her yerinde ülkemizi temsil eden, gurur duyduğumuz modern seyyahlarımıza da imkan dahilinde yer verdik. Umarız faydalı olur.

Alnus Yatırım Araştırma Müdürü Yunus Kaya

Türk Lirasının Dünyanın Tüm Paralarına Karşı Performansı

Türk Lirası; 2018'e başlarken dolar karşısında 3.78 seviyesinde iken, yıl içerisinde gelen ataklarla Ağustos ayında 7.21'lere kadar yükseldi. Bu dalganın ardından bu kez 3 aylık değer kazanım sürecine girerek Ekim ayını 5.50 TL seviyesinden kapattı -ki zirveden % 25 değerlendirildiğini dikkate alarak **son 3 ayın dünyada en güçlü parası olduğunu söyleyebiliriz**- Bu değer kazanımının Kasım ayında da sürdüğünü ve 1USD=5.30 TL seviyesinin görüldüğünü biliyoruz (% 3.5 ek değer kazanmış durumda) ancak aylık kapanışlar nedeniyle çalışmamızı Ekim sonu itibarıyla verilerle yapıyoruz.

Bu çalışmada, Türk Lirasının dünyadaki tüm paralar karşısındaki seyrini inceledik. Bunu yaparken ana para olarak USD kurunu kullandık ve **çapraz kur yoluyla son 5 yılda her gün için, 1 TL'nin alabileceği yerel para değerini listeledik**. Bu verilere göre; son 1 aylık (Ekim ayı) TL'nin performansı, 2018 yılının ilk 10 ayındaki performansı, son 2 yıldaki performansı ve 5 yıl öncesine göre performansını tablolarda gösterdik. Ayrıca son 5 yıl içerisinde 1 TL'nin en az ve en çok oranda parayı alabildiği günleri de koyduk. (Belki, en çok para alınabilen günlerde o ülkede olanlar o günleri yad edebilir.) Son olarak, her ülkede enflasyon farklı oranlarda seyrettiğinden 2018 yılında ve son 5 yılda toplam enflasyon oranlarını da belirterek TL'nin son 5 yılda gerçek satın alma gücündeki değişimi gösterdik. Çalışmada kullanılan kaynaklarımız Bloomberg ve IMF olmuştur.

24 Ekim 1945'te kurulan Birleşmiş Milletler, kurulduğundan beri dünyadaki ülke sayısı açısından temel veri olarak kabul edilmektedir. **Birleşmiş Milletlere üye ülke sayısı 2011'de Güney Sudan'ın eklenmesinden beri 193 olarak devam etmektedir**. Diğer üyelerin 2/3'ünün tanınması zorunluluğu nedeniyle yeni bir bağımsız ülkenin BM'ye kabulü çok zordur. Bu yüzden böyle bir zorunluluk olmayan FIBA (Dünya Basket Federasyonları Birliği) üyesi 213 iken, FIFA(Dünya Futbol Federasyonları Birliği) üyesi 211 ülke vardır. **Bu çalışmada, BM üyesi 193 ülkesinin yanı sıra 7 ülke daha eklenerek tam 200 ülke incelenmiştir**.

İncelediğimiz 200 ülkede resmi olarak 144 para birimi vardır. 200 ülkeden;

* 8 ülkenin para biriminin zaman serilerine ulaşamadık yada çift para uygulamaları nedeniyle veriler güven vermedi. Bu yüzden bunlar ülke listesinde gösterildi ama TL karşısında paralarının durumu gösterilmemiştir. Bu ülkeler şunlardır: Sudan, Güney Sudan, Somali, Lesotho, İran, Suriye, Küba ve Kuzey Kore.

*192 ülkenin verilerini derleyip Türk Lirasını merkeze alarak onların TL karşısındaki durumlarını inceledik. Ancak şunu belirtelim ki bu ülkelerde 192 ayrı para birimi yok. **9 para biriminin 65 ülkede resmen kullanıldığını görmekteyiz. Dünyada en çok ülkede geçerli olan para Avrupa'daki 23 ülke ile**

Euro'dur. BM'de ülke sayılmayan Kosova ve Vatikan'la beraber bu sayı 25'e çıkmaktadır. Avrupa'da, İsviçre Frangı'nı Liechtenstein da kullanmaktadır. Büyük Britanya altındaki 4 ülke İngiliz Poundunu kullanmaktadır. Batı ve Orta Afrika'daki eski Fransız sömürgelerinin ortak parası CFA Frangı 14 ülkede kullanılıyor. Orta Amerika'daki Karayip denizinin doğu tarafındaki 6 ada devleti Doğu Karayip Doları kullanmaktadır. Okyanusya bölgesinde ise Avustralya Doları, Avustralya'ya 3000 ile 5000 km uzaklıktaki Nauru, Tuvalu, Kiribati ada ülkelerinde de resmi para birimi olup toplam 4 ülkede geçmektedir. Tek komşusu Endonezya olan Doğu Timor'da Endonezya Rupisi kullandığından bu para iki ülkede geçmektedir. BM'ye gözlemci üye statüsündeki Filistin ise İsrail Şekelini kullanmaktadır. Geldik Amerikan Dolarına... **Amerikan doları, gayri resmi olarak dünyanın tümünde geçerli olsa da resmi para birimi olarak sadece 6 ülkede kullanılmaktadır.** ABD dışında Okyanusya'daki Mikronezya, Palau ve Marshall Adaları doları kullanırken ekonomisi kötü giden Güney Amerika'daki Ekvador 2000 yılında, Afrika'daki Zimbabve 2015 yılında kendi paralarını bırakıp dolara geçmiştir.

Rakamlara göre; **Türk Lirasının son 5 yılda en güçlü olduğu günler Ocak 2015 sonlarıydı.** TL, en kötü gününü ise **13 Ağustos 2018'de** yaşadı. **13 Ağustos tarihinde Türk Lirası dünyanın 192 ülkesinin tam 186 ülkesinde en az alım gücüne düşmüştü.** Neyse ki toparlanma geldi ve birçoğunda kayıplar önemli oranda telafi edildi.

Türk Lirası, Eylül ayının ardından **Ekim ayında da müthiş bir performans göstermiştir.** Ekim'de TL, 192 ülkenin parası karşısında sadece Arjantin pesosuna karşı % 6 değer kaybetmiş ama diğer tüm paralara karşı ortalama % 10 değer kazanmıştır. TL, bu ay Liberya doları karşısında tam % 102 oranında değer kazanmış ve Eylül sonunda 14 olan Liberya doları alımı 28.1'e çıkmıştır. İzlanda Kronuna karşı % 19, Meksika ve Kolombiya Pesosuna karşı % 18 değer kazanmıştır.

TL'nin dünya paraları karşısında Ekimdeki başarısına rağmen 2018 yılındaki ortalama değer kaybı % 29 olmuştur. **2018 yılında** Türk Lirası dünyadaki 5 ülkenin parasına karşı değer kazanmıştır. 16 katla Venezuela Bolivarı, % 31 ile Arjantin Pesosu, % 27 ile Liberya doları, % 25 ile Angola Kwanzası ve hesaplanamayan oranda İran Riyali. İran için şunu örnek verebiliriz ki Türkiye'nin seyyahlarından **"birhayalinpesinde- Deniz Pehlivan"** geçen ay İran'da 15 günde 170 dolar para harcayarak keyifle yaşadı. 2018 yılında TL'nin en çok değer kaybettiği para ise sürpriz bir yerden Seyşel adalarından geldi. Seyşeller rupisine karşı 2018'de % 34, son iki yılda % 44 ve son 5 yılda % 60 değer kaybeden TL, Seyşellere balayı tatili turizmine de büyük darbe vuracak gibi.

Son 2 yılda TL'nin dünya paralarına karşı kaybı % 41 olmuştur. En çok değer kaybını % 57 ile Mozambik Meticaline karşı yaşarken onu % 53 ile Moldova Leyi ve % 51 ile Arnavutluk Leki takip etmiştir. Venezuela, Özbekistan, Arjantin, Mısır, Liberya ve Angola ise TL'nin değer kazandığı ülkeler oldu.

Son 5 yıla baktığımızda Türk Lirasının sadece 2017'den beri hiperenflasyonla yaşayan Venezuela Para Birimine karşı satın alma gücünü geliştirebildiğini görüyoruz. Enflasyonları da dikkate alarak satın alma gücündeki zayıflamanın ise en çok olduğu ülke % 83 ile Libya olmuştur. Yemen Riyaline karşı % 78, Eritre Nafkasına karşı % 77 alım gücü azalan TL en az ise % 14 ile Arjantin Pesosuna ve % 21 ile Özbekistan Somuna karşı satın alma gücünü kaybetmiştir. Kazak Tengesesi, Tacikistan Somonisi ve Azerbaycan Manatı % 43 satın alma gerilemesi ile baş altında yer almaktadır. Bu da bize gezi için en ideal yerlerin orta asyadan gelen atalarımızın memleketlerinin olduğunu gösteriyor olabilir. İyi bir örnek olarak Türkiye'nin seyyahlarından **"Rotasız Seyyah - Mehmet Genç"** buraları gezmiş ve geçtiğimiz günlerde Özbekistan'dan dönerek 22 bin kilometrelik tren yolculuğunu bitirmişti. Taşkent, Semerkand, Buhara ve Khiva gibi çok güzel şehirlere sahip Özbekistan'ın Şubat 2018'den itibaren Türk vatandaşlarına vizeyi 30 günlük ziyaretler için kaldırdığını da hatırlatalım.

AVRUPA

Avrupa'da, 45'i Birleşmiş Milletlerce tanınmış toplam 51 ülke yer almaktadır. Büyük Britanya tek olarak tanındığından Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda'yı, gözlemci ülke statüsündeki Vatikan'ı, henüz tüm üyelerin 2/3'nin onayını alamadığından üye olamayan Kosova'yı ve bizim dışımızda tanınmayan KKTC'yi de listeye ekledik. Bağlı topraklar olan; Faroe adaları, Grönland, Cebelitarık listeye eklenmemiştir. İncelememizde Türkiye ile KKTC'yi de TL de birlikte saydığımızı not edelim.

Para birimleri olarak bakıldığında Avrupa'daki 45 ülkenin 23'ü yani tam yarısı Euro kullanmaktadır. AB üyesi 19 ve AB dışından 4 (Andorra, Monako, San Marino, Karadağ) olmak üzere 23 ülke Euro kullanıyor. **Rakama 51 olarak bakarsak da 25 ülke Euro kullanmaktadır.** (BM gözlemci üyesi Vatikan ile henüz BM'ye üye olamayan Kosova da Euro kullanıyor) Avrupa Birliği uzun uğraşlar sonucunda ekonomik ve parasal birliği 1999 yılında gerçekleştirmiş ve bazı Avrupa Birliği üyeleri 2002 yılından itibaren kendi para birimleri yerine ortak para birimi olan Euro'yu kullanmaya başlamışlardır. **Günümüzde dünyada en yaygın ikinci para konumunda olan Euro'nun IMF'nin SDR sepetindeki payı % 31.7'dir.**

Büyük Britanya altında İngiltere, Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda'da **Pound(Sterlin)** kullanılmaktadır. **İsviçre'nin parası Frank (CHF)**, Liechtenstein tarafından da kullanılmaktadır. Avrupa'da diğer tüm ülkelerin kendi para birimleri vardır.

Euro, 2017 sonunda 4.55 TL seviyesindeyken Eylül sonunda 7.03, Ekim sonunda 6.32 TL oldu. Buna göre 2018'in Ekim ayında TL % 11 değer kazandı ama 2017 sonunda 1 TL ile 1 Euronun 0.22'sini alabilirken Ekim sonunda 0.16'ını alabiliyoruz. Buna göre de 10 aylık süreçte TL % 28 değer kaybetti. 2010 yılından beri baktığımızda Türk Lirasının Euroya karşı en güçlü olduğu gün 18 Mayıs 2010 olarak görülmektedir. O gün 1 TL ile 0.525 Euro alabiliyormuşuz. Son 5 yıl içerisinde en fazla euro alabildiğimiz gün 23 Ocak 2015 olmuş. O gün 0.3797 Euro alabilen 1 Türk Lirası, sonrasında değer kaybetme sürecine girmiş. Son yılların en düşüğünü gördüğü gün 13 Ağustos 2018'de 1 TL ile 0.1273 Euro alınabilmiş. O günden Ekim sonuna kadar **geçen 2.5 aylık sürede Türk lirası % 25 değer kazanarak 0.16 Euroya ulaştı.**

2018 yılının 10 ayında Euroya karşı %28 değer kaybeden Türk Lirası diğer Avrupa ülkelerine karşı nasıl seyir izledi? Türk lirası ortalama olarak tüm paralara karşı % 28 değer kaybetmiştir. 2018'de en çok değer kaybını % 33 ile Arnavutluk Lek'ine karşı yaşarken sonra % 32 ile Ukrayna Grivnası ve Moldova Leyine karşı yaşamış. 2 yıl öncesine göre baktığımızda da Moldova Leyine karşı TL % 53, Arnavutluk Lekine karşı %51 değer kaybetmiş. Buna göre 2 yıl önce 1 TL karşılığı 40.2 Lek ve 6.5 Ley alırken bugün 19.8 Lek ve 3.1 Ley alabiliyoruz.

Diğer taraftan **Türk Lirası 2018 yılında en az değer kaybını** % 20 ile İzlanda Kronasına ve % 22 ile Rus Rublesine karşı yaşamıştır. Yılbaşında 1 TL ile 27.2 Kona ve 15.1 Ruble alabilirken Ekim sonunda 21.7 Kona ve 11.8 Ruble alınmaktadır. Tabi burada İzlanda'ya ayrıca değinmek gerek çünkü son 5 yılda TL'nin en çok değer kaybettiği para kendileridir. 2013 Ekiminde 1 TL ile 60 Kona alınabiliyordu. Yani 5 yılda % 64 değer kaybı yaşandı. Bu yüzden Türklere en pahalı ülke konumuna yükseldi. (5 yıl önceye göre Arnavutluk ve İsviçre'ye göre de % 60 değer kaybı yaşanmıştır) **2 yıl öncesine göre ise TL en az değer kaybını** % 38 ile Belarus Rublesine ve % 39 ile Ukrayna Grivnasına karşı yaşamıştır.

Avrupa ülkeleri arasında 5 yılda tek değer kazandığımız ülke Ukrayna olmuştur. 2013 Ekiminde 1 TL ile 4.1 Grivna alabilirken bugün 5.05 Grivna alınabilmektedir. Bu yüzden tatil planları için en ideal ülke konumuna getirmektedir denilebilir. **Ancak bu da gerçeği yansıtmıyor. Zira enflasyon denen bir olgu var.** 5 yıl önce 100 Grivna olan bir ürün bugün 240 grivna. Karşılaştırma yapılan ülkedeki % 140 enflasyonu hesaba katarsak TL'nin satınalma gücü % 48 azalmış durumdadır. IMF verilerine göre Ukrayna'yı son 5 yıllık toplam enflasyonda % 68 enflasyona sahip Belarus, % 62 enflasyona sahip Türkiye ve % 42 enflasyona sahip Rusya takip etmiş. **Avrupa'nın geri kalanında enflasyon diye bir dert yok gibi. 38 ülkenin ortalama 5 yıllık enflasyonu % 4 civarında gerçekleşmiş. Yani yıllıkta % 1 bile artmamış. Hatta Güney Kıbrıs, Yunanistan, Bulgaristan ve Bosna 5 yıl önceki fiyatlarla yaşıyor denilebilir.** 5 yıllık kur değişimini ve enflasyonu dikkate alırsak en fazla gerilediğimiz ülke % 67 ile yine **İzlanda** oluyorken en az gerilediğimiz ülke % 48 Rusya ve % 49 Ukrayna olmaktadır. Dolayısıyla Ukrayna Türkler için uygun fiyatlı destinasyon olmaya devam ediyor. Örneğin Ekim ayı içerisinde, seyahatlerimizden **"Yolda Olmak - Kemal Kaya"** o toprakları keşfederek Türkiye'ye anlatıyordu.

AVRUPA		1 TL =		Son 5 yılda			Değişimler				5 Yıllık		
Ülke	Para Birimi	31 Ekim 2018	31 Aralık 2017	en az	Tarihi	En çok	Tarihi	Son 1 Ay	2018	2 yıllık	5 Yıl	Enflasyon	Satınalma Gücü Değişimi
1 Almanya	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	5%	-59%
2 Andorra	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%		-57%
3 Arnavutluk	Lek	19,771	29,356	16,007	13 Ağustos 18	53,100	23 Ocak 15	10%	-33%	-51%	-62%	9%	-65%
4 Avusturya	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	8%	-60%
5 Belarus	Belarus Rublesi	0,380	0,522	0,300	13 Ağustos 18	0,756	11 Şubat 16	9%	-27%	-38%	-18%	68%	-51%
6 Belçika	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	8%	-60%
7 Birleşik Krallık - İngilte	İngiliz Poundu	0,140	0,195	0,114	13 Ağustos 18	0,312	31 Ekim 13	11%	-28%	-47%	-55%	8%	-58%
a Birleşik Krallık - Galler	İngiliz Poundu	0,140	0,195	0,114	13 Ağustos 18	0,312	31 Ekim 13	11%	-28%	-47%	-55%	8%	-58%
b Birleşik Krallık - İskoçy	İngiliz Poundu	0,140	0,195	0,114	13 Ağustos 18	0,312	31 Ekim 13	11%	-28%	-47%	-55%	8%	-58%
c Birleşik Krallık - Kuzey	İngiliz Poundu	0,140	0,195	0,114	13 Ağustos 18	0,312	31 Ekim 13	11%	-28%	-47%	-55%	8%	-58%
8 Bosna-Hersek	Convertible mark	0,309	0,429	0,250	13 Ağustos 18	0,743	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	0%	-57%
9 Bulgaristan	Leva	0,310	0,429	0,249	13 Ağustos 18	0,742	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	0%	-57%
10 Çek Cumhuriyeti	Çek Korunası	4,105	5,605	3,281	13 Ağustos 18	10,548	22 Ocak 15	12%	-27%	-48%	-57%	6%	-59%
11 Danimarka	Danimarka Kronu	1,181	1,634	0,949	13 Ağustos 18	2,828	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	4%	-59%
12 Estonya	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	8%	-60%
13 Finlandiya	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	3%	-58%
14 Fransa	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	4%	-59%
15 Hırvatistan	Hırvat Kunası	1,177	1,630	0,946	13 Ağustos 18	2,926	23 Ocak 15	11%	-28%	-47%	-58%	1%	-58%
16 Hollanda	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	3%	-58%
17 İrlanda Cumhuriyeti	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	1%	-58%
18 İspanya	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	3%	-58%
19 İsveç	İsveç kronu	1,642	2,155	1,324	13 Ağustos 18	3,547	23 Ocak 15	12%	-24%	-44%	-49%	6%	-52%
20 İsviçre	İsviçre Frangı	0,181	0,257	0,144	13 Ağustos 18	0,455	20 Kasım 13	11%	-30%	-44%	-60%	0%	-60%
21 İtalya	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	3%	-58%
22 İzlanda	İzlanda Kronası	21,768	27,231	15,808	13 Ağustos 18	60,542	22 Kasım 13	19%	-20%	-40%	-64%	10%	-67%
23 Karadağ	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	6%	-59%
24 Kıbrıs (Güney)	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	-2%	-56%
25 Letonya	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	7%	-60%
26 Liechtenstein	İsviçre Frangı	0,181	0,257	0,144	13 Ağustos 18	0,455	20 Kasım 13	11%	-30%	-44%	-60%		-60%
27 Litvanya	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	6%	-60%
28 Lüksemburg	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	4%	-59%
29 Macaristan	Macar Forinti	51,403	68,167	41,160	13 Ağustos 18	119,958	15 Ocak 15	12%	-25%	-43%	-53%	5%	-55%
30 Makedonya	Makedon Dinari	9,745	13,493	7,842	13 Ağustos 18	23,080	22 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-56%	2%	-57%
31 Malta	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	6%	-60%
32 Moldova	Moldova leyi	3,071	4,502	2,408	13 Ağustos 18	8,974	17 Şubat 15	10%	-32%	-53%	-52%	35%	-64%
33 Monako	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%		-57%
34 Norveç	Norveç Kronu	1,511	2,160	1,215	13 Ağustos 18	3,395	13 Ocak 15	12%	-30%	-43%	-49%	12%	-55%
35 Polonya	Zloti	0,688	0,917	0,549	13 Ağustos 18	1,610	22 Ocak 15	13%	-25%	-46%	-55%	2%	-57%
36 Portekiz	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	4%	-59%
37 Romanya	Romen leyi	0,739	1,024	0,593	13 Ağustos 18	1,700	22 Ocak 15	12%	-28%	-44%	-55%	5%	-57%
38 Rusya	Rus Rublesi	11,800	15,172	9,851	13 Ağustos 18	30,495	16 Aralık 14	9%	-22%	-42%	-27%	42%	-48%
39 San Marino	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	4%	-59%
40 Sırbistan	Sırp Dinari	18,737	25,930	15,023	13 Ağustos 18	46,746	26 Ocak 15	11%	-28%	-48%	-55%	10%	-60%
41 Slovakya	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	3%	-58%
42 Slovenya	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	3%	-58%
43 Türkiye	Türk Lirası											62%	
44 Ukrayna	Grivna	5,047	7,399	3,610	24 Ocak 14	13,599	24 Şubat 15	8%	-32%	-39%	23%	141%	-49%
45 Yunanistan	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	-1%	-57%
d Vatikan	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%		-57%
e Kosova	Euro	0,158	0,219	0,127	13 Ağustos 18	0,380	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	3%	-58%
f Kıbrıs (KKTC)	Türk Lirası												

ASYA

Avrupa’da saydığımız Türkiye ve Rusya haricinde **Asya’da Birleşmiş Milletlerce tanınmış 45 ülke yer almaktadır.** Gözlemci ülke statüsündeki Filistin, Çin’e bağlı Tayvan, Hong Kong ve Makoa özel bölgeleri, Gürcistan’dan ayrılma Güney Osetya ve Abhazya ile Azerbaycan’dan ayrılma Artsakh bağımsızlığı tanınmayan bölgelerdir. **Bizim çalışmamızda Türkiye ve Rusya hariç 45 ülke ile Çin’e bağlı Tayvan ve Filistinle beraber 47 ülke incelenmiştir.** Ambargo altındaki Kuzey Kore, ambargosu yeniden başlayan İran ve savaş içerisindeki Suriye paralarının zaman serilerine ulaşamadığımızdan Asyadaki 44 para karşısında TL’nin performansını inceledik.

Bir ilginç nokta olarak şunu söyleyebiliriz ki Avrupa ve Afrika’nın aksine Asya’da para birimi birliği yoktur. 45 ülkeden sadece 2’si (Endonezya ve Doğu Timor) aynı parayı kullanmakta ve geri kalanlarsa ayrı para kullanmaktadır. Kıtadaki en güçlü para, dünyanın ikinci büyük ekonomisi olan Çin’in parasıdır. 2015 sonunda IMF, Çin’in para birimi yuanın Özel Çekme Hakları (SDR) sepetine eklenmesini onayladı ve 2016 ilk gününden itibaren sepete eklendi. Böylece sepetteki ana para birimi 5’e çıktı. Yuan, ABD Doları ve Euro’nun ardından üçüncü büyük paya sahip para konumuna geldi. **31 Ekim 2018 itibariyle Çin Yuanı sepette % 10.55 paya sahipken Japon Yeni % 7.61 paya sahiptir.**

2018 Ekim ayında TL değer kazanırken Asya ülkeleri paralarına karşı % 7 ile % 16 arasında değer kazanmıştır. Ancak bu artışa karşın **2018 yılının ilk 10 ayı toplamında** % 18 ile %32 arasında tüm paralara karşı değer kaybı yaşadı. Tam 20 ülkenin parasına karşı % 30-32 arasında değer kaybı yaşaması önemli bir noktayı oluşturuyor. **10 ayda en az değer kaybı ise % 18 ile Pakistan Rupisine karşı yaşadı.** 2018’e başlarken 1 TL ile 29 rupi alınabilirken Ekim sonunda 23.7 rupi alınabilmektedir. (Sanskritçe gümüş anlamına gelen kelime "rupya" Hint ve Pakistan rupisine adını vermiştir)

2 yıl öncesine baktığımızda bölge paralarına karşı %30 - %48 arasında TL’nin değer kaybettiğini görüyoruz. Burada TL en fazla kaybı Tayland Bahtına karşı % 48 ile yaşamış: 11.3 baht alabilirken şimdi 5.9 baht alınabilmektedir. **Ancak bir para var ki ona karşı TL % 48 değer kazanmıştır. O para Özbekistan Somu (UZS).** Özbekistan, 2 Eylül 2017’de döviz piyasasının serbestleştirilmesine ilişkin yeni kararnamenin ardından % 92 devalüasyon yaparak 1USD=8100 somuya ulaşmıştı. Bu sayede son 1 yılda TL’nin değer kaybına karşın 2 yılda geride kalmış durumda. 2 yıl önce 1 TL ile 1000 somu alabilirken bugün yaklaşık 1500 somu alınabilmektedir. **Aynı şekilde son 5 yılda TL’nin değer kazandığı tek para % 36 ile Özbek Somu olmuştur.**

Asya ülkelerinde, Avrupa ülkelerinin aksine bir enflasyon sorunu vardır. 5 yıl önceki fiyatlara göre sadece İsrail, Singapur ve Brunei aynı fiyatlara sahip gözükmekte iken **17 ülkede % 20 üzerinde fiyatlar artmış durumda.** En yüksek artış son 2 yıldır savaşta olan Yemen’de gözükmektedir. Tabi burada listelemediğimiz **İran’da 5 yıllık artışın IMF’ye göre % 101’e ulaşmış olduğunu** hatırlatmak gerekir. **Enflasyonu dikkate alırsak Özbekistana karşı 1 TL’nin satınalma gücü 5 yılda % 21 azalmış olmaktadır. Bu rakam bile diğer asya ülkelerine karşı en iyi rakamdır.** Zira diğer ülkelere karşı TL’nin satın alma gücü; % 43’den % 78’e kadar **ortalama % 62** erimiştir. En büyük erime % 78 ile Yemen Riyaline karşı olmuştur. Zira 5 yılda % 87 enflasyon yaşanan ülkenin parasına karşı % 58 değer kaybı yaşanmıştır. **Yemen’i, % 71 satın alma gücü kaybı ile Bangladeş takip etmiştir.** 5 yıl önce balayı için müthiş adaların ülkesi Maldivlere giden Türklere göre bugün gidenler % 64 değer kaybetmiş TL’ye sahipken gelişmekte olan ülkeler kategorisindeki Endonezya’nın Bali adasına geçen haftalarda giden **“Biz Evde Yokuz-Duygu Şar & Bilgehan Çelik”** kendileri farkında olmasa da 5 yıl öncesine göre % 62 değer kaybetmiş TL’ye sahiptiler.

ASYA		1 TL =		Son 5 yılda				Değişimler				5 Yıllık	
Ülke	Para Birimi	31 Ekim 2018	31 Aralık 2017	En az	Tarihi	En çok	Tarihi	Son 1 Ay	2018	2 yıllık	5 Yıl	Enflasyon	Satınalma Gücü Değişimi
1 Çin	Yuan	1,25	1,71	1,00	13 Ağustos 18	3,05	31 Ekim 13	10%	-27%	-43%	-59%	10%	-63%
a Çin-Tayvan	Tayvan Doları	5,55	7,85	4,48	13 Ağustos 18	14,76	22 Kasım 13	10%	-29%	-46%	-62%	4%	-64%
2 Japonya	Yen	20,23	29,67	16,08	13 Ağustos 18	53,73	5 Aralık 14	8%	-32%	-40%	-59%	5%	-61%
3 Güney Kore	Won	204,17	281,88	164,74	13 Ağustos 18	531,23	31 Ekim 13	11%	-28%	-45%	-62%	7%	-64%
4 Kuzey Kore	Kuzey Kore												
5 Moğolistan	Moğolistan Tugriki	459,23	639,03	356,79	13 Ağustos 18	884,87	25 Tem 2014	9%	-28%	-40%	-46%	36%	-60%
6 Endonezya	Endonezya Rupisi	2.723	3.572	2.120	13 Ağustos 18	5.972	16 Aralık 13	11%	-24%	-35%	-52%	26%	-62%
7 Filipinler	Filipinler Pesosu	9,59	13,14	7,75	13 Ağustos 18	21,87	22 Kasım 13	7%	-27%	-39%	-56%	14%	-61%
8 Vietnam	Vietnam Dongu	4.181	5.976	3.387	13 Ağustos 18	10.567	31 Ekim 13	9%	-30%	-42%	-60%	16%	-66%
9 Tayland	Baht	5,94	8,58	4,83	13 Ağustos 18	15,96	6 Aralık 13	11%	-31%	-48%	-62%	3%	-63%
10 Myanmar	Myanmar Kyatı	285,43	358,46	212,09	13 Ağustos 18	488,93	25 Kasım 13	11%	-20%	-31%	-41%	36%	-57%
11 Malezya	Ringgit	0,75	1,07	0,59	13 Ağustos 18	1,60	28 Kasım 13	10%	-30%	-45%	-53%	13%	-58%
12 Kamboçya	Kamboçya Riel	727	1.062	591	13 Ağustos 18	2.023	31 Ekim 13	7%	-32%	-45%	-64%	15%	-69%
13 Laos	Laos Kipi	1.531	2.183	1.231	13 Ağustos 18	3.975	22 Kasım 13	9%	-30%	-42%	-61%	14%	-66%
14 Singapur	Singapur Doları	0,25	0,35	0,20	13 Ağustos 18	0,62	28 Kasım 13	10%	-29%	-45%	-60%	2%	-61%
15 Doğu Timor	Endonezya Rupisi	2.723	3.572	2.120	13 Ağustos 18	5.972	16 Aralık 13	11%	-24%	-35%	-52%	4%	-54%
16 Brunei	Brunei Doları	0,25	0,35	0,20	13 Ağustos 18	0,62	28 Kasım 13	10%	-30%	-45%	-60%	-1%	-60%
17 Hindistan	Hindistan Rupisi	13,25	16,82	10,16	13 Ağustos 18	31,35	22 Kasım 13	11%	-21%	-39%	-57%	26%	-66%
18 Pakistan	Pakistan Rupisi	23,73	29,08	18,00	13 Ağustos 18	53,86	28 Kasım 13	16%	-18%	-30%	-56%	26%	-65%
19 Bangladeş	Bangladeşli Taka	15,02	21,77	12,17	13 Ağustos 18	38,91	31 Ekim 13	8%	-31%	-41%	-61%	34%	-71%
20 Afganistan	Afgani	13,40	18,34	10,63	13 Ağustos 18	28,99	28 Kasım 13	7%	-27%	-37%	-54%	17%	-60%
21 Nepal	Nepal Rupisi	21,22	26,89	16,25	13 Ağustos 18	50,25	22 Kasım 13	11%	-21%	-39%	-57%	40%	-69%
22 Sri Lanka	Sri Lanka Rupisi	31,45	40,41	23,24	13 Ağustos 18	65,55	31 Ekim 13	13%	-22%	-34%	-52%	22%	-61%
23 Bhutan	Bhutan ngultrum	13,25	16,82	10,16	13 Ağustos 18	31,35	22 Kasım 13	11%	-21%	-39%	-57%	40%	-69%
24 Maldivler	Maldivler Rufiyaası	2,78	4,06	2,25	13 Ağustos 18	7,71	31 Ekim 13	9%	-32%	-44%	-64%	9%	-67%
25 Özbekistan	Özbekistan Somu	1.478	2.138	839	11 Ocak 17	2.378	7 Eylül 17	10%	-31%	48%	36%	71%	-21%
26 Kazakistan	Kazak tengesi	66,11	87,63	52,80	13 Ağustos 18	127,88	21 Ocak 16	10%	-25%	-39%	-14%	49%	-43%
27 Tacikistan	Tacikistan Somonisi	1,69	2,32	1,37	13 Ağustos 18	2,83	29 Nisan 16	8%	-27%	-34%	-29%	23%	-43%
28 Kırgızistan	Kırgız Somu	12,49	18,20	9,92	13 Ağustos 18	26,26	14 Ocak 15	9%	-31%	-44%	-49%	22%	-58%
29 Türkmenistan	Türkmen Manatı	0,63	0,92	0,51	13 Ağustos 18	1,53	14 Ocak 15	8%	-32%	-45%	-56%	29%	-66%
30 Suudi Arabistan	Arabistan Riyali	0,67	0,99	0,54	13 Ağustos 18	1,88	31 Ekim 13	9%	-32%	-45%	-64%	7%	-67%
31 Yemen	Yemen Riyali	44,83	65,91	36,36	13 Ağustos 18	107,75	31 Ekim 13	8%	-32%	-45%	-58%	87%	-78%
32 Umman	Umman riyali	0,07	0,10	0,06	13 Ağustos 18	0,19	31 Ekim 13	8%	-32%	-45%	-64%	5%	-66%
33 Kuveyt	Kuveyt Dinarı	0,05	0,08	0,04	13 Ağustos 18	0,14	22 Kasım 13	9%	-31%	-44%	-62%	13%	-66%
34 Katar	Katar Riyali	0,65	0,96	0,53	13 Ağustos 18	1,82	31 Ekim 13	8%	-32%	-45%	-64%	13%	-68%
35 Bahreyn	Bahreyn Dinarı	0,07	0,10	0,05	13 Ağustos 18	0,19	31 Ekim 13	8%	-32%	-45%	-64%	12%	-68%
36 B.A.E.	BAE Dirhemi	0,66	0,97	0,53	13 Ağustos 18	1,84	31 Ekim 13	8%	-32%	-45%	-64%	14%	-69%
37 Lübnan	Lübnan Poundu	270,64	398,29	219,35	13 Ağustos 18	754,96	31 Ekim 13	8%	-32%	-45%	-64%	8%	-67%
38 Ürdün	Ürdün Dinarı	0,13	0,19	0,10	13 Ağustos 18	0,36	31 Ekim 13	8%	-32%	-45%	-64%	9%	-67%
39 İsrail	İsrail Şekli	0,67	0,92	0,54	13 Ağustos 18	1,78	2 Aralık 14	11%	-27%	-46%	-62%	2%	-63%
40 Ermenistan	Dram	87,08	127,25	70,06	13 Ağustos 18	209,61	14 Ocak 15	9%	-32%	-43%	-57%	9%	-61%
41 Gürcistan	Gürcistan Lari	0,48	0,68	0,38	13 Ağustos 18	0,94	24 Şubat 15	12%	-29%	-38%	-42%	19%	-51%
42 Azerbaycan	Azerbaycan Manatı	0,30	0,45	0,25	13 Ağustos 18	0,58	11 Mart 16	8%	-32%	-43%	-23%	39%	-44%
43 Irak	Irak Dinarı	213,63	309,76	173,26	13 Ağustos 18	583,45	31 Ekim 13	9%	-31%	-45%	-63%	7%	-66%
44 İran	İran Riyali											101%	
45 Suriye	Suriye Poundu												
b Filistin	İsrail Şekli	0,67	0,92	0,54	13 Ağustos 18	1,78	2 Aralık 14	11%	-27%	-46%	-62%	2%	-63%

AFRIKA

30 milyon km2 alanı ile Avrupa'nın 3 katı büyüklüğe sahip Afrika kıtası, 1900 yılında dünya nüfusunun % 8'ini barındırırken, günümüzde 1.2 milyar kişi ile dünya nüfusunun % 16'sını barındırmaktadır. Üstelik bu nüfusun yarısı 20 yaş altıdır. Günümüzde 54 adet diplomatik olarak tanınmış bağımsız devletin sınırları, tamamının tarihinde işgalci olan Avrupalılar tarafından çizilmiştir.

Çalışmamızda bu 54 ülkenin 50'sinin paralarına karşı TL'nin performansını inceledik. İç savaş sonrası ekonomisi stabil hale gelemediği gibi yüksek enflasyonla yaşamak zorunda kalan Sudan ile Güney Sudan, Türkiye'nin büyük desteğini alan ancak henüz düzlüğe çıkamayan Somali ve Güney Afrika'nın içinde kalan küçük Lesotho parasına karşı TL'yi inceleyemedik. Bizim gücümüz, hepsini incelemeye yetmedi ama 54 ülkenin tamamında Afrikalıların hayallerini dinleyip belgeselleştirme idealiyle bisikletiyle yola çıkıp şimdiden 10 ülkeyi geride bırakan seyyahımız **"journeytodreams-Hasan Söylemez"**e yıllar sürecek projesi için buradan başarılar diliyoruz.

54 ülkenin paralarına baktığımızda "Fransız" etkisini net görüyoruz: 14 ülke CFA Frangını kullanırken 6 ülke (Ruanda, Burundi, Cibuti, Gine, Komor, Kongo) kendi frangını kullanmaktadır. Kitanın kuzeyinde Arapça konuşulan bölgedeki Cezayir, Tunus ve Libya kendi dinarlarını kullanırken Fas, dirhem kullanmaktadır. Namibya ve Liberya kendi dolarlarını kullanırken Zimbabve Amerikan dolarını kullanmaktadır. Kenya, Somali, Tanzanya, Uganda ise kendi şilinlerini kullanmaktadır.

CFA Frangı kullanan 14 ülkeden 12'si eski Fransa sömürgesiydi. 1975'de yapılan anlaşma ile kurulan Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu (CEDEAO) aslında ekonomik olarak halen Fransa'ya bağımlıdır. Fransız Hazinesi ile CFA ülkeleri arasında imzalanan Processus du Compt D'opération (Hesap Operasyonu Anlaşması) göre, Fransız Hazinesi CFA Frankının diğer paralara karşı konvertibilitesini (değiş-tokuş) garanti eder ve buna karşılık olarak bu ülkelerin döviz rezervlerinin tamamının Fransa hazinesinin koruması altına girmesini zorunlu kılar ki sonradan bu rezerv oranı ilk önce %80, sonra %62 ve **2012'de azaltılarak % 50'ye kadar çekildi**. Türk Lirası Ekimde CFA Frangına karşı % 11 değer kazansa da 2018 yılbaşından beri % 30, son iki yılda % 47 değer kaybı yaşanmıştır.

Askeri darbe yaşayan **Mısır**'ın parasına karşı TL en düşük alım oranına Eylül 2015'de düşmüşken darbe sonrası 2016 Kasımında en yüksek orana ulaşmış. **Mısır hariç tüm asya ülke paralarına karşı TL'nin en düşük oranı 13 Ağustos'ta gerçekleşmiştir**. Ekim ayında bu paralara karşı % 12 değere kazan TL, bu kazanca rağmen 2018'in ilk 10 ayında ortalama % 27 değer kaybetmiştir. Afrika paralarına karşı son 2 yıllık ortalama kayıp % 39, son 5 yıllık ortalama kayıp % 48 olmuştur.

Kitada son 5 yılda Benin ve Senegal'de enflasyon nedir bilinmezken 17 ülke % 50nin üzerinde enflasyon yaşadı. Bir dönem yüksek enflasyonla birlikte anılan Zimbabve'nin 2015 yılında parasını bırakıp ABD dolarına sığınması ile enflasyonu dizginlediği görülmekte: Son 5 yıllık enflasyonları % 6 civarında gözüktüyor. Enflasyonla beraber son 5 yıllık satın alma gücüne baktığımızda kıta paralarına karşı TL'nin ortalama kaybı % 62 olarak ölçülmüştür. **Son 5 yıla göre; Mozambik, Angola, Nijerya, Mısır, Tunus ve Zambiya % 52 ile TL'nin en az değer kaybı yaşadığı paralar oldular**.

Afrika'da TL'nin en büyük değer kaybının Libya dinarına karşı olduğunu görmek moral bozucu. Halen Kaddafi sonrası birliği tam sağlayamasa da para birimi "dinar", Türk Lirası karşısında inanılmaz değer kazanmış gözüküyor. Son 5 yılda TL'nin satın alma gücü Libya dinarı karşısında % 83 azalmış. Bunun % 60'ı kur farkı iken gerisi enflasyondan kaynaklanıyor.

AFRİKA		1 TL =		Son 5 yılda				Değişimler				5 Yıllık	
Ülke	Para Birimi	31 Ekim 2018	31 Aralık 2017	En az	Tarihi	En çok	Tarihi	Son 1 Ay	2018	2 yıllık	5 Yıl	Enflasyon	Satınalma Gücü Değişimi
1 Angola	Kwanza	55,18	44,23	38,08	13 Ağustos 18	60,15	20 Nisan 16	14%	25%	2%	14%	140%	-53%
2 Botswana	Botsvana Pulası	1,95	2,59	1,55	13 Ağustos 18	4,31	6 Aralık 13	12%	-25%	-42%	-54%	19%	-61%
3 Burundi	Burundi Frangı	320,82	462,75	258,62	13 Ağustos 18	774,25	31 Ekim 13	9%	-31%	-41%	-59%	37%	-70%
4 Cezayir	Cezayir Dinarı	21,34	30,21	17,27	13 Ağustos 18	40,75	31 Ekim 13	9%	-29%	-40%	-48%	29%	-59%
5 Cibuti	Cibuti Frangı	31,88	47,06	25,87	13 Ağustos 18	88,94	22 Kasım 13	8%	-32%	-45%	-64%	10%	-67%
6 Demokratik Kongo	Kongo Frangı	290,17	419,94	235,48	13 Ağustos 18	464,96	1 Ağustos 17	8%	-31%	-7%	-37%	110%	-70%
7 Eritre	Eritre Nakfası	2,75	4,05	2,23	13 Ağustos 18	7,64	31 Ekim 13	8%	-32%	-46%	-64%	55%	-77%
8 Etiyopya	Birr	5,03	7,26	4,02	13 Ağustos 18	9,51	31 Ekim 13	9%	-31%	-30%	-47%	57%	-66%
9 Fas Krallığı	Fas Dirhemi	1,71	2,46	1,39	13 Ağustos 18	4,14	31 Ekim 13	10%	-30%	-46%	-59%	7%	-61%
10 Gambiya	Dalasi	8,92	12,55	7,08	13 Ağustos 18	19,61	30 Ekim 14	10%	-29%	-36%	-45%	40%	-61%
11 Gana	Cedi	0,87	1,19	0,71	13 Ağustos 18	2,12	4 Ağustos 14	8%	-27%	-32%	-22%	96%	-60%
12 Gine	Gine Frangı	1.640,09	2.369,54	1.324,55	13 Ağustos 18	3.520,63	31 Ekim 13	9%	-31%	-43%	-53%	51%	-69%
13 Kenya	Kenya Şilini	18,28	27,17	14,64	13 Ağustos 18	43,26	22 Kasım 13	10%	-33%	-44%	-57%	37%	-69%
14 Liberya	Liberya Doları	28,15	22,25	12,28	13 Ağustos 18	43,92	22 Temmuz 14	102%	27%	3%	-26%	76%	-58%
15 Libya	Libya Dinarı	0,25	0,36	0,20	13 Ağustos 18	0,62	22 Kasım 13	9%	-31%	-45%	-60%	133%	-83%
16 Madagaskar	Ariary	632,28	853,81	484,45	13 Ağustos 18	1.243,15	15 Temmuz 15	12%	-26%	-39%	-43%	42%	-60%
17 Malavi	Malavi Kwachası	130,52	191,02	104,83	13 Ağustos 18	256,97	22 Şubat 16	9%	-32%	-44%	-29%	115%	-67%
18 Mauritius	Mauritius Rupisi	6,19	8,84	5,06	13 Ağustos 18	15,22	5 Kasım 13	9%	-30%	-47%	-59%	12%	-63%
19 Mısır	Mısır Lirası	3,21	4,69	2,55	28 Eylül 15	5,59	8 Kasım 16	8%	-32%	12%	-7%	101%	-54%
20 Moritanya	Ugiya	63,94	92,60	51,71	13 Ağustos 18	151,74	31 Ekim 13	8%	-31%	-45%	-58%	16%	-64%
21 Mozambik	Metical	10.860,84	15.436,26	8.501,84	13 Ağustos 18	26.365,87	9 Eylül 16	8%	-30%	-57%	-27%	53%	-52%
22 Namibya	Namibya Doları	2,65	3,26	2,09	13 Ağustos 18	5,56	18 Ocak 16	13%	-19%	-39%	-47%	28%	-59%
23 Nijerya	Nijerya Nairası	65,11	94,78	52,60	13 Ağustos 18	118,63	18 Ağustos 16	9%	-31%	-35%	-18%	78%	-54%
24 Ruanda	Ruanda Frangı	159,97	224,84	127,55	13 Ağustos 18	337,54	31 Ekim 13	11%	-29%	-39%	-53%	14%	-58%
25 Sao Tome ve Principe	Dobra	3.704,53	5.448,63	3.004,45	13 Ağustos 18	9.254,53	23 Ocak 15	8%	-32%	-49%	-59%	40%	-71%
26 Seyşel Adaları	Seyşeller Rupisi	2,41	3,67	1,97	13 Ağustos 18	6,52	30 Ekim 14	7%	-34%	-44%	-60%	15%	-65%
27 Sierra Leone	Leone	1.508,40	1.989,11	1.157,84	13 Ağustos 18	2.193,49	7 Eylül 17	10%	-24%	-17%	-28%	70%	-58%
28 Eswatini Krallığı	Lilangeni	2,65	3,26	2,09	13 Ağustos 18	5,56	18 Ocak 16	13%	-19%	-39%	-47%	33%	-61%
29 Tanzanya	Tanzanya Şilini	410,25	588,34	330,84	13 Ağustos 18	871,08	24 Haziran 15	9%	-30%	-42%	-49%	29%	-60%
30 Tunus	Tunus Dinarı	0,51	0,65	0,40	13 Ağustos 18	0,84	22 Ocak 15	11%	-21%	-29%	-38%	30%	-52%
31 Uganda	Uganda Şilini	674,92	959,20	545,45	13 Ağustos 18	1.329,84	8 Temmuz 15	7%	-30%	-40%	-47%	26%	-58%
32 Yeşil Burun Adaları	Eskudo	17,52	24,17	14,13	13 Ağustos 18	41,65	26 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	3%	-58%
33 Burkina Faso	CFA Frangı	103,45	148,54	83,61	13 Ağustos 18	249,03	23 Ocak 15	11%	-30%	-47%	-57%	3%	-59%
34 Çad	CFA Frangı	103,45	148,54	83,61	13 Ağustos 18	249,03	23 Ocak 15	11%	-30%	-47%	-57%	9%	-61%
35 Ekvator Ginesi	CFA Frangı	103,45	148,54	83,61	13 Ağustos 18	249,03	23 Ocak 15	11%	-30%	-47%	-57%	9%	-61%
36 Fildişi Sahili	CFA Frangı	103,45	148,54	83,61	13 Ağustos 18	249,03	23 Ocak 15	11%	-30%	-47%	-57%	5%	-59%
37 Gabon	CFA Frangı	103,45	148,54	83,61	13 Ağustos 18	249,03	23 Ocak 15	11%	-30%	-47%	-57%	13%	-62%
38 Gine Bissau	CFA Frangı	103,45	148,54	83,61	13 Ağustos 18	249,03	23 Ocak 15	11%	-30%	-47%	-57%	5%	-60%
39 Kamerun	CFA Frangı	103,45	148,54	83,61	13 Ağustos 18	249,03	23 Ocak 15	11%	-30%	-47%	-57%	7%	-60%
40 Kongo Cumhuriyeti	CFA Frangı	103,45	148,54	83,61	13 Ağustos 18	249,03	23 Ocak 15	11%	-30%	-47%	-57%	9%	-61%
41 Mali	CFA Frangı	103,45	148,54	83,61	13 Ağustos 18	249,03	23 Ocak 15	11%	-30%	-47%	-57%	5%	-59%
42 Nijer	CFA Frangı	103,45	148,54	83,61	13 Ağustos 18	249,03	23 Ocak 15	11%	-30%	-47%	-57%	7%	-60%
43 Orta Afrika	CFA Frangı	103,45	148,54	83,61	13 Ağustos 18	249,03	23 Ocak 15	11%	-30%	-47%	-57%	32%	-68%
44 Senegal	CFA Frangı	103,45	148,54	83,61	13 Ağustos 18	249,03	23 Ocak 15	11%	-30%	-47%	-57%	1%	-58%
45 Togo	CFA Frangı	103,45	148,54	83,61	13 Ağustos 18	249,03	23 Ocak 15	11%	-30%	-47%	-57%	3%	-59%
46 Benin	CFA Frangı	103,45	148,54	83,61	13 Ağustos 18	249,03	23 Ocak 15	11%	-30%	-47%	-57%	1%	-58%
47 Güney Afrika	Güney Afrika randı	2,65	3,26	2,09	13 Ağustos 18	5,56	18 Ocak 16	13%	-19%	-39%	-47%	30%	-60%
48 Zambiya	Zambiya Kwachası	2.122,02	2.626,51	1.455,59	13 Ağustos 18	4.885,99	10 Kasım 15	7%	-19%	-32%	-23%	62%	-52%
49 Zimbabve	Amerikan Doları	0,18	0,26	0,15	13 Ağustos 18	0,50	31 Ekim 13	8%	-32%	-45%	-64%	6%	-66%
50 Komorlar	Komor Frangı	77,80	107,95	62,71	13 Ağustos 18	186,78	23 Ocak 15	11%	-28%	-46%	-57%	8%	-60%
51 Sudan	Yeni Sudan sterlini												
52 Güney Sudan	Sudan sterlini												
53 Lesotho	Loti												
54 Somali	Somali şilini												

OKYANUSYA

Okyanusya, Büyük Okyanus' a dağılmış adaları içine alan dört kısma bölünür. Neredeyse Avrupa kıtasının dörtte üçü büyüklükteki Avustralya (7.7 milyon km²), Melanezya, Polinezya ve Mikronezya. Bu bölgede 14 bağımsız ülke yer alırken çok sayıda bağımlı (ABD vb) ada devletçisi vardır. İstanbul'a 15 bin km mesafedeki Sidney bölgenin en canlı şehridir. Çanakkale savaşında savaşan Anzac (The Australian and New Zealand Army Corps) askerleri ile ülkelerin bağımsızlık bilincinin kazanması arasında büyük bir bağ olduğundan "Türk dostu" olarak bilinirler.

14 ülkenin 10'u dolar kullanmaktadır. Marshall, Mikronezya ve Palau ABD dolarını kullanırken, Avustralya ile beraber Kiribati, Nauru ve Tuvalu Avustralya dolarını kullanmaktadır. Fiji, Yeni Zelanda ve Solomon Adaları ise kendi dolarlarını kullanıyor.

Türk Lirası, Ekim ayında 14 para birimine karşı % 10 değer kazanırken 2018 yılında % 28 değer kaybetmiştir. Son 2 yılda değer kaybı % 42, son 5 yılda % 57 olmuştur.

Bölgede, ada ülkeleri oldukları halde enflasyon sorunu ciddi boyutta yaşanmamaktadır. 2018 yılı yıllık enflasyonları %1 - %4 arasında değişirken son 5 yılda toplam enflasyonları % 30 a ulaşan Nauru ve Papua Yeni Gine dışında % 15i geçmemiştir. Bu yüzden son 5 yıllık enflasyonu dikkate alarak TL'nin satın alma gücündeki kayba baktığımızda ortalama % 61 olduğunu görüyoruz. En az kayıp ise % 56 ile Avustralya ve Kribati'ye karşı olmuştur.

OKYANUSYA		1 TL =		Son 5 yılda				Değişimler				5 Yıllık	
Ülke	Para Birimi	31 Ekim 2018	31 Aralık 2017	En az	Tarihi	En çok	Tarihi	Son 1 Ay	2018	2 yıllık	5 Yıl	Enflasyon	Satınalma Gücü Değişimi
1 Avustralya	Avustralya Doları	0,253	0,337	0,200	13 Ağustos 18	0,552	17 Aralık 13	11%	-25%	-40%	-52%	10%	-56%
2 Fiji	Fiji Doları	0,385	0,537	0,310	13 Ağustos 18	0,929	26 Kasım 13	9%	-28%	-42%	-58%	14%	-63%
3 Kiribati	Avustralya Doları	0,253	0,337	0,200	13 Ağustos 18	0,552	17 Aralık 13	11%	-25%	-40%	-52%	8%	-56%
4 Marshall Adaları	Amerikan Doları	0,179	0,263	0,145	13 Ağustos 18	0,501	31 Ekim 13	8%	-32%	-45%	-64%	1%	-65%
5 Mikronezya	Amerikan Doları	0,179	0,263	0,145	13 Ağustos 18	0,501	31 Ekim 13	8%	-32%	-45%	-64%	5%	-66%
6 Nauru	Avustralya Doları	0,253	0,337	0,200	13 Ağustos 18	0,552	17 Aralık 13	11%	-25%	-40%	-52%	30%	-63%
7 Palau	Amerikan Doları	0,179	0,263	0,145	13 Ağustos 18	0,501	31 Ekim 13	8%	-32%	-45%	-64%	8%	-67%
8 Papua Yeni Gine	Kina	0,601	0,847	0,481	13 Ağustos 18	1,369	29 Mayıs 14	9%	-29%	-41%	-51%	31%	-62%
9 Samoa	Samoa Tala	0,469	0,661	0,377	13 Ağustos 18	1,175	25 Kasım 13	10%	-29%	-42%	-58%	6%	-61%
10 Solomon Adaları	Solomon Adaları Doları	1,437	2,048	1,136	13 Ağustos 18	3,630	31 Ekim 13	11%	-30%	-43%	-60%	6%	-63%
11 Tonga	Pa'anga	0,406	0,576	0,330	13 Ağustos 18	0,908	28 Kasım 13	9%	-30%	-42%	-54%	13%	-60%
12 Tuvalu	Avustralya Doları	0,253	0,337	0,200	13 Ağustos 18	0,552	17 Aralık 13	11%	-25%	-40%	-52%	12%	-57%
13 Vanuatu	Vatu	19,966	28,000	16,009	13 Ağustos 18	48,772	26 Kasım 13	10%	-29%	-42%	-58%	9%	-62%
14 Yeni Zelanda	Yeni Zelanda Doları	0,275	0,371	0,221	13 Ağustos 18	0,611	28 Kasım 13	10%	-26%	-39%	-55%	6%	-57%

AMERİKA

1492 yılı Avrupalılarca "mucizeler yılı" olarak bilinir. Zira İspanya'nın son müslüman kalesi Granada, kuşatma sonunda Kraliçe Isabella ordusu tarafından ele geçirilmiş ve yüzyıllardan beri yürürlükte olan Reconquista'yı tamamlanarak İspanya'nın tamamı Hristiyanlara geçmiştir. Isabella, zaferin ardından kendisinden Hindistan'a gitmek için yardım isteyen Cenevizli (İtalya) Kristof Kolomb'un teklifini kabul etmiş ve gemilerle onu yola çıkarmıştır. Ekip, Hint topraklarına ulaşmışlar. Ama bir sorun vardır: O topraklar Hindistan değildir. Floransalı (İtalya) Amerigo Vespucci buranın yeni topraklar olduğunu mektuplarında yazar. Ve kıtanın ismi ondan gelir.

İspanyollar, İngilizler, Fransızlar, Portekizliler ve Hollandalılar tarafından kıta işgal edilmiştir. Günümüzde kıtada 3 kısımda yer alan 35 bağımsız ülke ve onlarca bağımlı devletçik bulunmaktadır. Kuzeyde ABD ve Kanada 10'ar milyon km2 alana sahip devasa birer güçtür. Güneyde, en büyük toprak Brezilya'ya (8.5 mn km2) aitken toplamda 12 ülke yer almaktadır. Orta Amerika'da ise küçük ebatlarda 21 ülke yer almaktadır.

Flemenkçe'de gümüşün ilk kez çıkarıldığı madenden yapılan paralara verilen ismin evrilmesi ile “dolar”a dönüşen para birimi, **Amerika kıtasında 16 ülkede kullanılmaktadır.**

*Dünya ekonomisinin dinamosu ABD para birimi dolar, kıtada resmi olarak sadece Ekvador'da kullanılmaktadır.

*Karayip denizinin doğusundaki 6 ülkede Doğu Karayip Doları kullanılmaktadır.

*Kanada dahil 8 ülke kendi dolarını kullanmaktadır.

Kıtadaki 7 ülke ise kendi Pesosunu kullanmaktadır. Peso ismi ise ispanyolca "ağırlık" demektir ki bu ülkelerdeki İspanya etkisini anlayabiliriz.

Amerika Birleşik Devletleri'nin resmî para birimi US Dolar, dünyada en yaygın kullanılan dövizdir. Uluslararası rezervlerin yaklaşık üçte ikisi, uluslararası ticaretin yaklaşık yarısı dolardan oluşmaktadır. 31 Ekim 2018 itibarıyla 1.3821 USD eşit olan 1 IMF SDR sepetindeki doların payı % 41.9'dir. 2. dünya savaşının kazananı olarak ABD, para birimini yaygınlaştırırken 1971'de altına dönme taahhüdünü de iptal ederek parasını karşılıksız olarak serbest dalgalanmaya bıraktı. 2008 Krizi sonrasında, “genişletici para politikaları (quantitative easing)” sonucu, dolar basımı tarihinin en üst seviyesine çıkmıştır. Amerikan ekonomisindeki hızlı büyüme süreci ve FED'in bir yandan faiz artırarak bir yandan piyasadan parayı biraz çekerek para politikasını sıkılaştıracağı beklentileri dolara olan ilgiyi sıcak tutuyor. Üstelik dolar rezerv para kimliğini korudukça, ABD bütçe ve cari işlemler açıklarını kolaylıkla finanse edebiliyor.

Şöyle bir soru soralım: **Son 10 yıl içerisinde bir Türk, Amerikaya hangi gün gittiğinde en çok alım gücüne sahip olmuştur?** Fazla uğraştırmadan cevabı verelim: **4 Kasım 2010 tarihinde 1 TL ile 0.7168 dolar alabiliyorduk. Bu son yılların en yüksek alım gücüdür.** Son 5 yıl içerisindeki en büyük alım gücü ise 31 Ekim 2013'deki 0,50 oranla olmuştur. En düşük alım gücü ise 13 Ağustos 2018'de olmuştur ki 1 TL 0,1453 dolar alabiliyordu. Yani TL 8 yılda % 80 değer kaybetmiştir. Ancak TL son 2 ayda hızla toparlayarak bu kaybın bir kısmını telafi etti. Ekim sonu itibarıyla 1 TL'nin dolar alım oranı 0,18'e ulaştı ki Ağustostaki dibine göre % 23 alım gücü artmıştır.

2 ay önce 57 milyar dolar ile IMF tarihindeki en büyük krediyi alan **Arjantin**, bu süreçte paranın değer kaybı ve yüksek enflasyonu yaşadı. Bu yüzden 2013 sonlarında 1 TL ile 3 arjantin pesosu alınabilirken 28 Eylül 2018'de bu rakam 6.82 ye kadar çıkmıştır. Yani 5 yılda TL pesoya karşı % 117 değer kazanmıştır. IMF anlaşması sonrası pesodaki değerlenme hızlı olduğundan Ekim ayında TL'yi geçen tek para da Arjantin pesosu olmuştur. Son 5 yıllık % 152 enflasyonu dikkate alırsan TL'nin satın alma gücü % 14 azalmış durumdadır.

Kıtada bir başka sorunlu ülke **Venezuela**'dır. Renkli kişiliğiyle tanınan ve ülkede geniş kitleler tarafından sevilen Hugo Chavez 1999-2013 arasında ülkeyi yönetmişti. Ancak petrol zengini ülke nasıl başarızca yönetilir olarak tarih kitaplarına girdi. Venezuela, 300 milyar varil ile dünyanın en büyük kanıtlanmış petrol rezervine sahip ülkesi olup OPEC kurucularındandır. Chavez, 2001'de Venezuela'daki bütün rezerv arama, petrol üretim, satış vb. işlerini hükümete bağladı. Ülkenin petrol üretimi, Kasım 2002'de 3.3 milyon varil/gün iken, Ocak 2003'te günde 700 bin varile kadar düştü. 2007'de devlet gelirlerini artırmak için ülkedeki bütün yabancı firmaların operasyonlarında çoğunluk haklarını devlet şirketine

aktardı. Petrolden sağlanan gelir de karşılıksız sosyal yardım harcamaları nedeniyle eriyip gidince Ülke batma noktasına geldi. "emperyalist batı" ve "devrim" söylemleri ile atılan bütün adımlar Venezuela'yı daha bağımsız bir ülke yapmadı. Tersine Venezuela iflas etmemek için Batılı petrol firmalarından doğan boşluğu, daha kötü şartlara Çinli ve Rus firmalara vermek zorunda kaldı. Petrol 100 dolardayken Çin'den 50 milyar dolar kredi alıp bunu ortalama 50 dolarlık dönemde petrol olarak ödemek zorunda kaldı. Nicolas Maduro döneminde ise ultra hiper enflasyon ortaya çıktı. Son verilere göre **yıllık enflasyon % 488 BİN seviyesinde**. Türk gezginlerden **"Yol Günlükleri - Emre Durmuş"** 6 ay önce başkent Caracas'ta 7 dolara lüks bir otelde konakladığını anlatıyordu. Şimdi giden olursa kral dairesinde kalabilir.

En büyük bölge ülkesi **Brezilya'nın** parası Real'e karşı 2018 yılbaşından beri % 23 değer kaybeden TL, son 5 yılda ise % 41 değer kaybetti. Brezilya'da son 5 yılda enflasyon % 35 civarında olduğundan TL'nin 5 yıldaki satın alma gücündeki kayıp % 56'ya ulaşıyor.

Türk Lirası Ekim ayında bölge paralarına karşı ciddi değer kazanmıştır. Örneğin Kolombiya Pesosuna karşı % 18 değer kazanmıştır. **Türkiye'nin profesyonel seyyahlarından Saffet Emre Tonguç** bugünlerde 4 ülkeli gezilerinde bu değer kazanımının keyfini çıkarabilirler. Yine bugünlerde Şili'den geçmekte olan Türkiye'nin bisiklet üzerinde yıllardır dünyayı gezen seyyahlarından **"Demir Atlı Adam" Gürkan Genç'e** bölgede kolaylıklar diliyoruz.

AMERİKA		1 TL =		Son 5 yılda				Değişimler				5 Yıllık	
Ülke	Para Birimi	31 Ekim 2018	31 Aralık 2017	En az	Tarihi	En çok	Tarihi	Son 1 Ay	2018	2 yıllık	5 Yıl	Enflasyon	Satınalma Gücü Değişimi
1 ABD	Amerikan Doları	0,18	0,26	0,15	13 Ağustos 18	0,50	31 Ekim 13	8%	-32%	-45%	-64%	8%	-67%
2 Antigua and Barbuda	Doğu Karayip Doları	0,49	0,71	0,39	13 Ağustos 18	1,35	31 Ekim 13	9%	-31%	-44%	-64%	6%	-66%
3 Arjantin	Arjantin Pesosu	6,43	4,90	2,91	12 Kasım 13	6,82	28 Eylül 18	-6%	31%	31%	117%	152%	-14%
4 Bahamalar	Bahamalar Doları	0,18	0,26	0,15	13 Ağustos 18	0,50	31 Ekim 13	8%	-32%	-45%	-64%	7%	-67%
5 Barbados	Barbados Doları	0,36	0,53	0,29	13 Ağustos 18	1,00	31 Ekim 13	8%	-32%	-45%	-64%	11%	-68%
6 Belize	Belize Doları	0,36	0,53	0,29	13 Ağustos 18	1,01	31 Ekim 13	8%	-32%	-44%	-64%	3%	-65%
7 Bolivia	Bolivya Bolivianosu	1,24	1,82	1,00	13 Ağustos 18	3,46	31 Ekim 13	8%	-32%	-45%	-64%	21%	-70%
8 Brazil	Brezilya Reali	0,67	0,87	0,56	13 Ağustos 18	1,38	21 Ocak 16	0%	-23%	-35%	-41%	35%	-56%
9 Dominik Cumhuriyeti	Dominik Pesosu	8,96	12,70	7,24	13 Ağustos 18	21,32	31 Ekim 13	9%	-29%	-40%	-58%	14%	-63%
10 Dominika	Doğu Karayip Doları	0,49	0,71	0,39	13 Ağustos 18	1,35	31 Ekim 13	9%	-31%	-44%	-64%	2%	-65%
11 Ekvador	Amerikan Doları	0,18	0,26	0,15	13 Ağustos 18	0,50	31 Ekim 13	8%	-32%	-45%	-64%	10%	-67%
12 El Salvador	Salvador Kolonu	1,57	2,30	1,27	13 Ağustos 18	4,38	31 Ekim 13	8%	-32%	-44%	-64%	3%	-65%
13 Grenada	Doğu Karayip Doları	0,49	0,71	0,39	13 Ağustos 18	1,35	31 Ekim 13	9%	-31%	-44%	-64%	4%	-65%
14 Guatemala	Guatemala Quetzalı	1,38	1,93	1,09	13 Ağustos 18	3,98	31 Ekim 13	9%	-28%	-43%	-65%	20%	-71%
15 Guyana	Guyana Doları	37,45	53,95	30,38	13 Ağustos 18	106,37	31 Ekim 13	8%	-31%	-44%	-65%	4%	-66%
16 Haiti	Haiti Gourdesi	12,86	16,83	9,86	13 Ağustos 18	22,32	29 Nisan 16	11%	-24%	-38%	-41%	65%	-64%
17 Honduras	Honduras Lempirası	4,32	6,21	3,49	13 Ağustos 18	10,23	22 Kasım 13	9%	-30%	-42%	-58%	22%	-65%
18 Jamaika	Jamaika Doları	22,99	32,80	19,65	13 Ağustos 18	53,80	23 Temmuz 14	3%	-30%	-45%	-56%	24%	-65%
19 Kanada	Kanada Doları	0,24	0,33	0,19	13 Ağustos 18	0,53	22 Ocak 15	11%	-29%	-46%	-55%	9%	-59%
20 Kolombiya	Kolombiya Pesosu	576,86	786,38	436,31	13 Ağustos 18	1.173,94	11 Şubat 16	18%	-27%	-41%	-39%	25%	-51%
21 Kosta Rika	Kosta Rika Kolonu	111,17	149,94	82,53	13 Ağustos 18	267,81	13 Mayıs 14	15%	-26%	-38%	-56%	10%	-60%
22 Küba	Küba Pesosu												
23 Meksika	Meksika Pezoso	3,64	5,18	2,78	13 Ağustos 18	6,68	21 Eylül 16	18%	-30%	-40%	-44%	22%	-54%
24 Nikaragua	Cordoba Oro	5,77	8,10	4,66	13 Ağustos 18	12,58	31 Ekim 13	8%	-29%	-38%	-54%	26%	-64%
25 Panama	Panama Balboaı	0,18	0,26	0,15	13 Ağustos 18	0,50	31 Ekim 13	8%	-32%	-45%	-64%	6%	-66%
26 Paraguay	Paraguay Guarani Si	1.073,08	1.471,22	836,46	13 Ağustos 18	2.234,80	16 Aralık 13	10%	-27%	-42%	-52%	22%	-60%
27 Peru	Nuevo Sol	0,60	0,85	0,48	13 Ağustos 18	1,40	22 Kasım 13	11%	-29%	-44%	-57%	15%	-62%
28 Saint Kitts and Nevis	Doğu Karayip Doları	0,49	0,71	0,39	13 Ağustos 18	1,35	31 Ekim 13	9%	-31%	-44%	-64%	1%	-64%
29 Saint Lucia	Doğu Karayip Doları	0,49	0,71	0,39	13 Ağustos 18	1,35	31 Ekim 13	9%	-31%	-44%	-64%	2%	-65%
30 Saint Vincent & The Grenadines	Doğu Karayip Doları	0,49	0,71	0,39	13 Ağustos 18	1,35	31 Ekim 13	9%	-31%	-44%	-64%	3%	-65%
31 Surinam	Surinam Doları	1,35	1,96	1,08	28 Eylül 15	2,60	27 Eylül 16	9%	-31%	-45%	-18%	95%	-58%
32 Şili	Şili Pesoso	124,78	162,03	96,07	13 Ağustos 18	277,17	1 Aralık 14	15%	-23%	-41%	-51%	18%	-58%
33 Trinidad Tobago	Trinidad Tobago Doları	1,21	1,78	0,98	13 Ağustos 18	3,19	31 Ekim 13	7%	-32%	-44%	-62%	18%	-68%
34 Uruguay	Uruguay Pesosu	5,88	7,56	4,59	13 Ağustos 18	11,36	17 Mart 16	7%	-22%	-36%	-46%	48%	-63%
35 Venezuela	Venezuela Bolivarı	44.514,67	2,63	2,06	14 Eylül 15	45.386,16	30 Ekim 18	8%	1692795%	1378917%	1412571%	208500%	577%

Çalışmanın faydalı olması dileğiyle,